

CARACTERISTICA COMPORTAMENTULUI SEXUAL LA ADOLESCENȚI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Nina Iziumov – dr.șt.med.,
Mariana Tutunaru – dr.șt.med.,
Tatiana Dănilă – medic igienist,
Centrul Național de Sănătate Publică
e-mail: stiinta@cnspl.md, tel. 022 574576

Rezumat

În articol sunt incluse date privind comportamentul sexual la adolescenți, care își fac studiile în școlile secundare profesionale din Republica Moldova, obținute în baza studiului efectuat pe un eșantion de 771 elevi (345 fete și 426 băieți) din școlile profesionale secundare prin aplicarea unui chestionar specific pentru evaluarea comportamentului sexual la tineri. În cadrul studiului se abordează vârsta de debut a relațiilor sexuale, numărul de parteneri sexuali, cât și metodele contraceptive folosite de adolescenți.

Cuvinte-cheie: adolescenți, elevii școlilor profesionale, comportament sexual la tineri, relații sexuale precoci

Summary

Adolescent sexual behavior in Republic of Moldova

We evaluated sexual behaviour in adolescents who are studying in secondary vocational schools in Republic of Moldova and was conducted on a sample of 771 students (345 girls and 426 boys) from secondary vocational schools by applying a specific questionnaire for assessment of sexual behaviour in young people. The study aimed to address age of onset of first intercourse, number of sexual partners, as well contraceptive methods used by adolescents.

Key words: teenagers, students of vocational schools, youth sexual behaviour, early sexual relations

Резюме

Характеристика сексуального поведения подростков в Республике Молдова

Данная статья содержит результаты исследования сексуального поведения подростков, обучающихся в средних профессиональных учебных заведениях Республики Молдова. Было проведено анкетирование 771 подростка (345 девочек и 426 мальчиков), по специальному вопроснику для оценки сексуального поведения молодых людей. Исследование содержит информацию о возрасте начала половой жизни, о числе партнеров, а также об используемых методах контрацепции у подростков.

Ключевые слова: подростки, студенты профессиональных технических училищ, сексуальное поведение молодежи, ранние половые отношения

Introducere. Datele studiilor efectuate în mai multe țări denotă tendințe negative de răspândire a factorilor comportamentali de risc la adolescenți [4]. O viață sexuală începută prea devreme, în lipsa maturității fizice, psihice, emoționale, poate afecta semnificativ imaginea de sine și poate cauza tulburări de comportament sexual [8].

Cunoștințele și practicile sexuale sănătoase, evitarea relațiilor sexuale precoci și abținerea de la relații sexuale până la căsătorie stau la baza trăinicieii viitorului cuplu familial sunt un garant al evitării SIDA și altor boli sexual transmisibile, a unei sarcini nedorite în rândul adolescenților și tinerilor.

Studiile, precum și practica clinică, arată că pentru a-și începe viața sexuală, o persoană ar trebui să fie pregătită fizic și emoțional, iar asta se întâmplă în jurul vârstei de 17-18 ani, cel mai devreme la 16 ani [8].

Deoarece relațiile sexuale precoci capătă o largă răspândire în rândul elevilor și crește numărul de bolnavi cu SIDA și alte boli sexual transmisibile la adolescenți și tineri, apare necesitatea de a studia comportamentul sexual la elevi, inclusiv la cei din școlile secundare profesionale, cu scopul elaborării măsurilor de prevenție prin educația pentru sănătate și de promovare a unui mod de viață sănătos.

Una din sarcinile de bază a școlii constă în informarea elevilor în ceea ce privește problemele sanitare prioritare și metodele de prevenire și control a bolilor. Ca metodă cost-eficientă de fortificare a sănătății copiilor și adolescenților va fi formarea la ei a unui comportament sanogen, în particular promovarea standardelor igienice comportamentale individuale și comunitare, prin educația pentru sănătate și promovarea sănătății în rândul populației tinere [1-3].

Punctul de vedere referitor la faptul, că la baza multor forme de dezadaptare psihică stau mecanismele arhaice de reacţionare, preponderent mecanisme filogenetice, determinate prin noţiunea de „comportament riscant” (risky behaviour) este larg răspândit în multe ţări. Acest termen include comportamentul al cărui rezultat este probabilitatea mare de apariţie a dereglărilor de sănătate, inclusiv cea sexuală şi de reproducere. Cauza principală fiind, conform opiniei multor cercetători, o atitudine iresponsabilă sau indiferentă faţă de sine sau partenerul său, faţă de faptele şi acţiunile personale, deficitul de informaţie sau informaţie incorectă privitor la metodele şi măsurile de prevenire a unei sarcini nedorite, protecţia de boli transmisibile pe cale sexuală, inclusiv HIV/SIDA, referitor la efectele negative ale utilizării alcoolului, tutunului, drogurilor şi la riscurile de traumatizare etc. [5].

În mai multe studii au fost constatate relaţii sexuale precoce, frecvente şi cu un număr mare de parteneri sexuali, deseori fără utilizarea contraceptivelor [6, 9, 10].

Savanţii din România au prezentat datele unui studiu vast referitor la comportamentul sexual la tinerii din judeţul Timiş. Dintre cei 2877 subiecţi care au răspuns la întrebarea referitoare la debutul vieţii sexuale, 43,8% (1203) au afirmat că au început viaţa sexuală. Pentru cele două sexe, 54,2% (730) dintre băieţi şi 33,8% (473) fete întreţin relaţii sexuale. Pe grupe de vârstă şi la ambele sexe, prezenţa relaţiilor sexuale înregistrează procente crescând, de la 11 la 17 ani sau mai mult [7]. Aceste rezultate indică o nevoie crescută de educaţie pentru sănătate, cu focus pe boli cu transmitere sexuală [10].

Datele unui studiu, realizat în anul 2014 în Republica Moldova, arată că au avut relaţii sexuale 18,3% adolescenţi cu vârsta de 15 ani şi 38,8% cu vârsta de 17 ani. Băieţii au avut relaţii sexuale mai frecvent comparativ cu fetele. Datele studiului relevă, că 6,2% respondenţi au avut relaţii sexuale pentru prima dată la vârsta de 11 ani, 8,1% – la vârsta de 12-13 ani, 12,6% – la vârsta de 14 ani, 28,0% – la vârsta de 15 ani şi 44,9% – la vârsta de 16 ani. Două treimi din adolescenţi au raportat folosirea prezervativului în timpul relaţiilor sexuale. Băieţii mai frecvent ca fetele au folosit prezervativul (77,1%) [13].

Un rol important pentru adolescenţi are promovarea unui mod sănătos de viaţă, prevenirea consecinţelor relaţiilor sexuale precoce şi a sexului neprotejat [14].

În articolul de faţă sunt prezentate rezultatele evaluării comportamentului sexual la 771 elevi (345 fete, 426 băieţi) ai şcolilor secundare profesionale din Republica Moldova.

Material şi metode. Studiul a constatat în efectuarea unei anchete transversale cu utilizarea meto-

dei chestionarului specific pentru evaluarea comportamentului sexual (vârsta de debut a vieţii sexuale, numărul de parteneri sexuali, cunoaşterea metodelor de prevenire a sarcinii etc.). S-a efectuat chestionarea anonimă cu referire la comportamentul sexual la 771 elevi (345 fete, 426 băieţi) ai şcolilor secundare profesionale din Republica Moldova (14 instituţii) cu termenul de instruire de 3 ani, dintre care: în municipiul Chişinău – 2 şi în localităţile rurale – 12. Prelucrarea statistică a fost realizată prin calcularea ratelor în procente, intervalului de încredere la nivelul de veridicitate egal cu 95,0% şi a indicatorului Student.

Rezultate şi discuţii. O cotă de $25,5 \pm 4,6\%$ fete şi $63,8 \pm 4,7\%$ băieţi dintre cei supuşi chestionării au trecut prin experienţa relaţiilor sexuale. Numărul elevilor, care au declarat că au avut vreodată relaţii sexuale, este în creştere de la anul I spre anul III şi reprezintă în rândul fetelor $18,1 \pm 4,3\%$ la anul I, $17,8 \pm 4,2\%$ – anul II şi $41,4 \pm 5,3\%$ – anul III; iar în rândul băieţilor respectiv – $41,4 \pm 4,8\%$, $70,3 \pm 4,4\%$ şi $82,4 \pm 3,7\%$. Cota băieţilor, care au afirmat că au avut relaţii sexuale, este în total şi în fiecare an de studii semnificativ mai mare comparativ cu fetele, $P < 0,001$.

În ultimele 3 luni, care au precedat chestionarea elevilor, au avut relaţii sexuale $16,6 \pm 4,0\%$ fete şi $44,4 \pm 4,8\%$ băieţi din numărul total al celor chestionaţi, $P < 0,001$.

Analiza răspunsurilor elevilor referitor la vârsta primei relaţii sexuale denotă că băieţii încep viaţa sexuală mai devreme comparativ cu fetele (figura 1). Vârsta de debut al vieţii sexuale este de 15-18 ani pentru $88,0 \pm 6,9\%$ fete şi de 14-17 ani pentru $76,7 \pm 5,2\%$ băieţi din numărul celor ce au avut relaţii sexuale. Este necesar de menţionat că $20,7 \pm 4,9\%$ băieţi au început viaţa sexuală până la 14 ani.

Comparativ cu adolescenţii din România, care au avut prima relaţie sexuală în medie la 15 ani şi jumătate, şi din Ucraina cu vârsta medie de 16 ani, în Republica Moldova aceasta vârstă este mai redusă [10, 11].

Privind consumul de alcool şi droguri care precedă actul sexual, $5,6 \pm 4,9\%$ fete şi $14,9 \pm 4,3\%$ băieţi declară, că au băut alcool sau au folosit droguri înainte de ultima relaţie sexuală. Printre adolescenţii ucraineni aceasta se determină la 57,1% băieţi şi 38,5% fete [11].

Numărul de parteneri sexuali pe parcursul vieţii sexuale este de 1-2 persoane pentru $82,9 \pm 4,6\%$ fete. Fiecare al 4-lea băiat din numărul celor ce au avut relaţii sexuale, a avut un singur partener sexual, fiecare al 3-lea – 6 şi mai mulţi (figura 2).

Aceste date diferă de cele ale studiului realizat în România, care denotă faptul, că numărul partenerilor la adolescenţi era egal în medie cu 2,3 şi 68,0% dintre ei erau implicaţi într-o relaţie stabilă [10]. Date

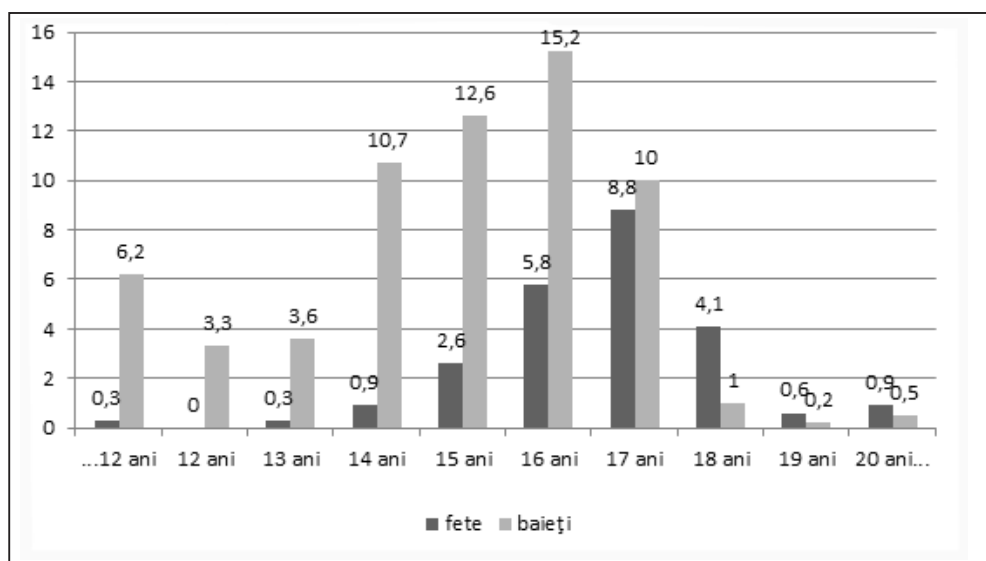

Figura 1. Vârsta de debut a vieții sexuale la elevii școlilor secundare profesionale, % din numărul total al celor chestionați

aproape similare au fost obținute în studiul din Ucraina, și anume, o pătrime din 60,7% băieți și 58,5% fete, care au avut relații sexuale, au avut 2-3 parteneri sexuali, restul – un singur partener [11].

Abstinența sexuală este motivată de către elevii, care nu au avut relații sexuale până la momentul chestionării prin faptul că doresc să aștepte până vor fi mari sau până la căsătorie (fetele $52,8 \pm 6,2\%$ răspunsuri, băieții – $47,8 \pm 1,8\%$, $P < 0,01$), nu riscă o sarcină sau o boală (fetele $19,0 \pm 4,9\%$ răspunsuri, băieții – $21,5 \pm 6,6\%$, $P < 0,01$), nu sunt încă pregătiți emoțional (fetele $13,8 \pm 4,3\%$ răspunsuri, băieții – $8,6 \pm 4,5\%$, $P < 0,01$) și nu au întâlnit pe nimeni cu care ar vrea să aibă relații sexuale (fetele $10,0 \pm 3,8\%$ răspunsuri, băieții – $12,4 \pm 5,3\%$, $P < 0,01$). Deci atât fetele, cât și băieții afirmă aceleași 4 motive, care i-au reținut de a avea relații sexuale.

În $14,4 \pm 3,8\%$ de cazuri, fetele (din numărul total al celor supuse chestionării) declară că au fost forțate să aibă relații sexuale, numărul lor fiind mai mare

în anul I ($15,4\%$) și anul II ($17,5\%$) comparativ cu anul III ($10,0\%$). Concomitent, $1,5\%$ fete declară că au forțat pe cineva să aibă relații sexuale cu dânsle. Printre băieți $4,0 \pm 1,9\%$ recunosc, că au forțat pe cineva să aibă relații sexuale și $5,5 \pm 2,2\%$ afirmă, că au fost forțați și ei de a avea relații sexuale.

Metoda contraceptivă folosită cel mai frecvent de către parteneri la ultima relație sexuală pentru a preveni graviditatea este prezervativul ($57,0 \pm 10,4\%$ fete și semnificativ mai mulți băieți, $72,1 \pm 5,4\%$, $P < 0,01$, au precizat această metoda). Folosirea altor metode contraceptive este mult mai mică. Un număr considerabil de elevi ai școlilor secundare profesionale ($22,8 \pm 8,9\%$ fete și $19,0 \pm 4,7\%$ băieți) nu au utilizat la ultima relație sexuală nici o metodă contraceptivă.

Studiul nostru a arătat indicatori mai mari comparativ cu cel din România, unde aproape jumătate ($47,0\%$) dintre adolescenții români, care și-au început viața sexuală au afirmat, că au folosit prezervativul de

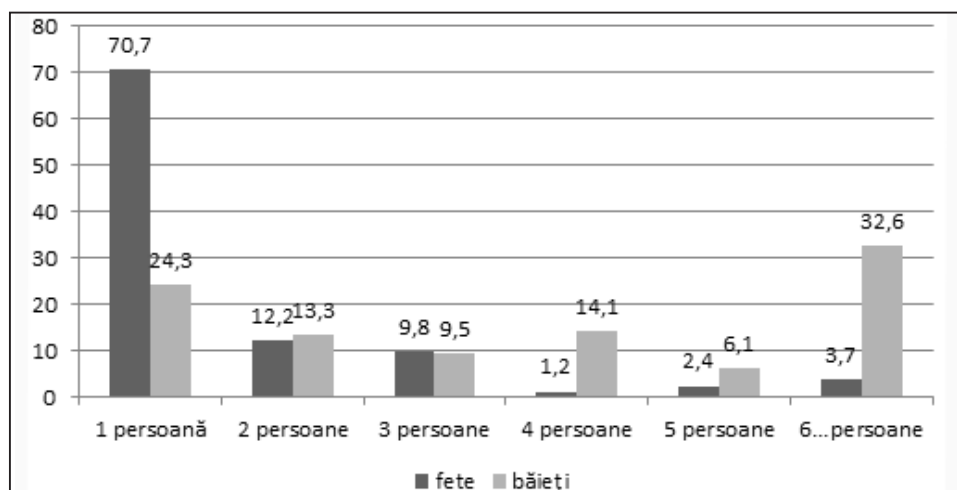

Figura 2. Numărul de parteneri sexuali pe parcursul vieții sexuale ai elevilor școlilor secundare profesionale, % din numărul celor ce au avut relații sexuale

fiecare dată. 16,0% dintre adolescenți nu au folosit niciodată această metodă de contracepție și protecție cu partenerul lor stabil [10]. Dar printre adolescenții activi sexual din USA folosesc prezervativele. mai frecvent – 80,0% băieți și 69,0% fete cu vârsta de 14-17 ani, au declarat că au folosit prezervativul la ultimul contact sexual [12]. Printre adolescenții ucraineni acest indice este și mai înalt – 95,04%, iar 4,96% din adolescenți nu folosesc nici o metodă contraceptivă [11].

Afirmă că au rămas însărcinate de o dată sau de mai multe ori 2,0±1,5% fete din numărul total al celor supuse chestionării; 3,2±1,7% băieți declară că au lăsat pe cineva însărcinată de 1-2 sau mai multe ori. Studiul din România denotă că foarte puține adolescente au răspuns că au rămas însărcinate cel puțin o dată în viață (6,0%) și nici una nu a declarat că a făcut avort [10]. Situația similară este și în Ucraina, pe parcursul a trei ani (aa.2011-2013) au fost înregistrate 39 sarcini la adolescente [11].

În scopul educației sexuale a adolescenților și formării comportamentului corect ar fi necesar de elaborat un Program de promovare a sănătății elevilor (copiilor și adolescenților) de toate vârstele în Republica Moldova. Totodată, este important de inclus în curriculum de studiu din școlile secundare profesionale a unei discipline pentru predarea educației pentru sănătate cu asigurarea suportului didactic necesar (curriculum, manuale, ghiduri etc.). O măsură indispensabilă este instruirea cadrelor didactice din instituțiile preșcolare și preuniversitare și a viitorilor pedagogi în educația pentru sănătate a elevilor, inclusiv a educației sexuale. Educația în familie trebuie să fie un instrument de comunicare care să ofere adolescentului informația privitor la educația sexuală și consecințele acesteia. Este necesară acordarea suportului psihologic în instituțiile de învățământ privind consilierea adolescenților supuși îndeosebi violului sau altor hărțuieli sexuale. Trebuie să fie permanentă intervenția mass-media în educația pentru sănătate a populației tinere și promovarea unui mod sănătos de viață.

Concluzii:

1. Relațiile sexuale sunt larg răspândite în rândul elevilor școlilor secundare profesionale din Republica Moldova, iar vârsta de debut a vieții sexuale este precoce, îndeosebi în rândul băieților.
2. Se atestă un număr mic de parteneri sexuali la fete și un număr mai mare la băieți.
3. Majoritatea elevilor motivează abținerea sexuală prin dorința de a aștepta până vor fi mari sau până la căsătorie.
4. Un număr considerabil de elevi nu utilizează în timpul relațiilor sexuale nici o metodă contracep-

tivă, iar cea mai frecventă metodă contraceptivă utilizată de către parteneri atât la ultima relație sexuală, cât și pe parcursul vieții sexuale este prezervativul.

Bibliografie:

1. Zepca V. *Sanalogia*. Chișinău, 2001, 156 p.
2. Zepca V., Nedbaliuc B., Iziumov N., Tutunaru M. *Educația pentru sănătate în școală – repere curriculare*. Materialele Conferinței științifice anuale – 2007, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 2008, 110.
3. *Sănătatea publică în Moldova, 2008*. Chișinău, 2009.
4. Журавлёва М.С., Сетко Н.П. *Социально-гигиенические аспекты адаптации подростков в современных условиях жизнедеятельности*, 2009. Гигиена и санитария, 2009; 1, 49-51.
5. Чубаровский В.В. *Первичная профилактика рискованных форм поведения подростков*, 2009. Гигиена и санитария, 2009; 2, 63-66.
6. Zepca V., Tutunaru M., Baroncea A., Guștiuc V. *Monitoring al comportamentului cu risc pentru sănătate la elevii claselor 5-12-a din Republica Moldova*. Materialele Conferinței științifico-practice dedicate jubileului de 15 ani de la integrarea Serviciului sanitaro-epidemiologic de stat al municipiului Chișinău „Profilaxia maladiilor – garanția sănătății”, Chișinău, 2007, 286.
7. Suciu O. *Comportamentul sexual*. Comportamente cu risc la adolescenții din județul Timiș, sub red. Brighitha Vlaicu, 2007, 133-146.
8. Agafitei R. *Când ar trebui să-și înceapă adolescenții viața sexuală?* <http://www.psychologies.ro/anchete-si-dosar/cand-ar-trebuie-sa-si-inceapa-adolescentii-viața-sexuala-2140937> (accesat 04.04.2017).
9. Шахтактинская Ф.Ч. Повышение эффективности первичной профилактики папилломавирусной инфекции у подростков. Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата медицинских наук. Москва, 2011, 27 с. <http://nczd.ru/shahtahtinskaya2.htm> (accesat 04.04.2017).
10. Abraham D. (coord.); Abraham A.; Dalu A.M.; Fierbințeanu C.; Marcovici O.; Mitulescu S.; Plăeșu A.; Sufaru I. *Situația adolescenților în România*. Raport final. București, 2013, 123 p.
11. Ониськова О.В., Ющенко Л.О., Коваленко Г.О. Ранній початок статевого життя в підлітків: причини та наслідки. Перинатология и педиатрия. 2015; 2(62); 97-100. <http://med-expert.com.ua> (accesat 04.04.2017).
12. Roni Caryn Rabin. Condom Use Is Highest for Young, Study Finds. <http://www.nytimes.com/2010/10/04/health/04sex.html> (accesat 04.04.2017).
13. *Summary report health behavior in school-Aged children (HBSC) study in the Republic of Moldova*, 2014, 17. <http://md.one.un.org> (accesat 04.04.2017).
14. Santhya K.G., Shireen J.J. *Sexual and reproductive health and rights of adolescents girls: Evidence from low-and middle-income-contries*. Glob Public Health. 2015; 10(2), 189-221. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov> (accesat 04.04.2017).